

Změny náhledu na problematiku ochrany osobních údajů ze strany EU mají výrazný dopad na náš vnitrostátní právní řád. Takovou změnu s sebou nepochybně přináší i přijetí nového instrumentu ochrany osobních údajů v podobě nařízení EU, se kterým se ČR bude muset jistým způsobem vyrovnat, ať už v aplikační rovině, anebo v podobě legislativních opatření.

Nové nařízení EU o ochraně osobních údajů a některé záležitosti spojené s jeho aplikací v ČR

*JUDr. Jiří Maštalka, Praha**

I. Úvodem

V Úředním věstníku EU bylo letos v květnu vyhlášeno nařízení o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů („Nařízení“).¹ Nařízení, které je přímo aplikovatelné, nepochybně představuje závažný dopad vůči stávajícím ustanovením právního řádu ČR upravujícím ochranu, resp. zpracování osobních údajů. Zároveň je ale nutno doplnit, že Nařízení se použije až ode dne 25. 5. 2018, přičemž k tomuto datu se rovněž zrušuje i směrnice o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a v souvislosti s volným pohybem těchto údajů („směrnice 95/46“).²

Je tedy vymezen dostatečný časový úsek pro náležitou přípravu na aplikaci Nařízení, které už z hlediska samotného rozsahu představuje poměrně objemný soubor ustanovení. A právě k tomuto účelu by měl sloužit i následující text, který si klade za cíl alespoň ve stručnosti nastínit přínosy Nařízení, přesněji řečeno, poukázat na rozdíly oproti stávajícímu právnímu řádu ČR reprezentovanému především zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů („OchOsÚ“), jenž vycházel právě ze směrnice 95/46.

Následující text si ale bude všimnout pouze základních principů a institutů Nařízení. Zásadně tedy budou ponechány stranou specifitější záležitosti i detailnější formulační nuance jednotlivých ustanovení včetně dílčích terminologických odlišností, a to především z rozsahových důvodů. Navíc tyto záležitosti evidentně budou v nejbližší době předmětem dalších analýz nebo opatření a poté i aplikační praxe, což s sebou nepochybně přinese i jistou úvodní rozkolísanost.

II. Důvody pro přijetí Nařízení

Ustanovení bodu 9 preambule Nařízení výslovně konstatuje, že základní cíle a zásady stávající zrušované směrnice 95/46, tedy zajišťovat ochranu základních práv a svobod fyzických osob, zejména jejich soukromí v souvislosti se zpracováním osobních údajů, i nadále platí. Zároveň je ale poukazováno na dosavadní roztržitost při provádění ochrany osobních údajů v rámci států EU. Proto je nezbytné dosáhnout nového soudržnějšího rámce vymahatelných pravidel, který by, ačkoli se zdůrazňuje technologická neutralita, měl umožnit rozvoj digitální ekonomiky na celém vnitřním trhu, resp. účinně reflektovat technologický rozvoj a globalizaci. To z prvotního pohledu ve svém důsledku mimo jiné znamená, že Nařízení by k datu své účinnosti mělo nahradit stávající zákon o ochraně osobních údajů. Zároveň ale nelze pominout některá ustanovení Nařízení poskytující členským státům, tudíž také ČR, určitý prostor pro stanovení vlastních pravidel. V těchto souvislostech pak bude třeba zvážit, jakým způsobem jej využít. Do úvahy samozřejmě přichází např. i zachování platnosti některých ustanovení zákona o ochraně osobních údajů nebo jiných předpisů upravujících zpracování osobních údajů.³

Potřeba dosáhnout vyšší úrovně unifikace právních řádů ovšem evidentně představovala jeden z hlavních důvodů pro to, aby nový instrument ochrany osobních údajů měl formu nařízení, a tato forma tedy má být sama o sobě přidanou hodnotou oproti předchozímu zakotvení pravidel ochrany

osobních údajů prostřednictvím směrnice. Z tohoto pohledu by tudíž bylo možno za klíčová označit relativně obsáhlá ustanovení kapitoly VII Nařízení, jež mají zajistit spolupráci mezi dozorovými úřady, a která zavádějí tzv. mechanismus jednotnosti založený na nově vytvářeném Evropském sboru pro ochranu osobních údajů. Jinak řečeno, spoluprací na tomto základě by měla být aplikace Nařízení v rámci celé EU plně harmonizována.

III. Základní pojmy a předmět úpravy

S tím, že zásady vytyčené směrnicí 95/46 i nadále platí, koresponduje i vymezení předmětu úpravy. Jím i podle Nařízení zůstává automatizované zpracování osobních údajů anebo neautomatizované zpracování osobních údajů spojené s vedením evidencí s výjimkami týkajícími se výlučně osobních či domácích činností, zpracování při výkonu činností nespádajících do působnosti práva EU, zpracování zahrnutých v hlavě V kapitole 2 Smlouvy o EU nebo zpracování za účelem potírání trestné činnosti a ochrany veřejné bezpečnosti. Zde je ovšem nutno doplnit, že paralelně s Nařízením byla vydána směrnice o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů.⁴ Úkolem členských států EU bude provedení transpozice této směrnice do vnitrostátních právních řádů nejpozději k 6. 5. 2018. V rámci ČR tedy prakticky půjde především o revizi příslušných ustanovení zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Nezměněný zůstává i základní pojmový aparát uvedený v čl. 4 Nařízení. Nařízení definuje, a to identicky se stávající úpravou, pojmy jako osobní údaj,⁵ zpracování, evidence, správce, zpracovatel, příjemce, třetí strana a souhlas. Ve věcném souladu se zákonem o ochraně osobních údajů je definováno blokování, které ovšem Nařízením pojmenovává jako omezení zpracování. Nově se zavádějí pojmy profilování, pseudonymizace, porušení zabezpečení osobních údajů, hlavní provozovna, zástupce, podnik a skupina podniků, závazná podniková pravidla, dozorový a dotčený dozorový úřad, přeshraniční zpracování, relevantní a odůvodněná námitka, služba informační společnosti a mezinárodní organizace. Pojem osobní údaj je pak doplněn o definice pojmů genetických a biometrických údajů⁶ a údajů o zdravotním stavu. Porovnáme-li tento pojmový aparát s § 4 OchOsÚ, odpadají definice anonymních údajů, shromažďování, uchovávání, likvidace⁷ a zveřejněných osobních údajů. Ustanovení čl. 9 odst. 1 Nařízení obsahuje nepřímou definici citlivých údajů (resp. zvláštních kategorií osobních údajů), která je v zásadě analogická se stávajícím vymezením v § 4 písm. b) OchOsÚ. Nařízením však do této kategorie nově zahrnuje údaje o sexuální orientaci a naopak z ní vylučuje údaje o národnostním původu a o trestněprávních rozsudcích. Pro zpracování posledně uvedené kategorie osobních údajů však jsou v čl. 10 Nařízení stanoveny speciální podmínky.

Je důležité doplnit, že čl. 7 Nařízení stanovuje speciální podmínky i pro vyjádření souhlasu, které, stejně jako zákon o ochraně osobních údajů, zahrnují především důkazní břemeno pro správce. Dále se zde stanoví, že je-li souhlas obsažen v písemném prohlášení zahrnujícím i jiné skutečnosti, musí být žádost o vyjádření souhlasu předložena odlišitelným a transparentním způsobem. Při posuzování svobodné vůle subjektu údajů bude nutno zohledňovat, zda je plnění smlouvy, resp. poskytování služby, podmíněno souhlasem se zpracováním osobních údajů, který pro tyto účely není nutný [srov. s § 5 odst. 1 písm. g) OchOsÚ]. Za velmi důležité je nutno považovat i právo subjektu údajů svůj souhlas kdykoli odvolat, což bylo ustanovení obsažené v původní verzi zákona o ochraně osobních údajů, které však zrušila pozdější novelizace. Čl. 8 Nařízení navíc stanoví speciální podmínku pro udělení souhlasu dítěte v souvislosti se službami informační společnosti, jíž je schválení souhlasu osobou vykonávající rodičovskou odpovědnost.⁸

Kapitola IV Nařízení primárně určuje povinnosti správce a zpracovatele. V zásadě nijak nevybočují ze stávajícího pojetí. Jsou však formulovány podstatně obsírněji, např. je předpokládána i existence společných správců. Definice správce obsažená v čl. 4 bodu 7 Nařízení v sobě fakticky zahrnuje povinnost správce stanovit účel a prostředky zpracování osobních údajů uložené správci v § 5 odst. 1 písm. a), b) OchOsÚ. I nadále zůstává zachována odpovědnost správce za zpracování osobních údajů (včetně odpovědnosti za způsobenou újmu) a za zavedení s tím souvisejících opatření, která

musí být v souladu s Nařízením, což by měl být správce schopen doložit. Novou základní povinnost správce ovšem představuje čl. 30 Nařízení, jíž je, pokud odhlédneme od stanovených výjimek, vedení záznamů o činnostech zpracování obsahujících zde uvedené náležitosti. Tímto se do jisté míry nahrazuje dosavadní oznamovací, resp. registrační povinnost, od které Nařízení již upouští.

Správce pak je oprávněn zpracování realizovat prostřednictvím vhodného zpracovatele, jehož základní povinnosti, nijak zásadně nevybočující ze současného standardu, upravuje čl. 28 Nařízení. Zpracovateli ovšem je, stejně jako správci, uloženo vést záznamy o činnostech zpracování. Důležité upřesnění oproti současné úpravě také přináší čl. 28 odst. 2 Nařízení, podle něhož zpracovatel může zapojit dalšího zpracovatele pouze se souhlasem správce. Toto ustanovení ovšem, podle mého názoru, v zásadě koresponduje se stávajícími výklady příslušných pasáží zákona o ochraně osobních údajů.

IV. Zásady zpracování osobních údajů

Zásady zpracování osobních údajů včetně stanovení podmínek zákonnosti zpracování dle kapitoly II Nařízení primárně přebírají stávající čl. 6, 7, 8 a 17 směrnice 95/46. Je tedy především zachována povinnost zpracovávat osobní údaje v rámci legitimně stanoveného účelu, povinnost zpracování náležitě zabezpečit a zásada přesnosti, přičemž zpracování je nutno založit některým z taxativně vymezených právních titulů, jímž je především, ovšem nikoli výlučně, souhlas subjektu údajů. Tyto povinnosti však Nařízení určitým způsobem dále rozvíjí. Výše zmiňované čl. 6, 7, 8 a 17 směrnice 95/46 nejsou však zcela totožné s korespondujícími ustanoveními zákona o ochraně osobních údajů, resp. tento zákon některé principy směrnice 95/46/ES dále upřesnil, což směrnice 95/46 samozřejmě umožňovala. Konkrétně pak je nutno zmínit především tyto záležitosti:

1. Ohledně základního principu legality čl. 5 odst. 1 písm. a) Nařízení ukládá, aby zpracování osobních údajů probíhalo korektně, zákonným a transparentním způsobem. Oproti tomu § 10 OchOsÚ ukládá zejména dbát na zachování lidské důstojnosti a na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů. To je sice formulačně zjevně odlišné, nicméně možno připustit, že Nařízení je v tomto ohledu formulováno obecněji a stávající § 10 OchOsÚ v sobě fakticky konzumuje. Totéž lze konstatovat i o dalším ustanovení tohoto typu, tedy § 5 odst. 1 písm. g) OchOsÚ, které, kromě toho, že ukládá povinnost shromažďovat osobní údaje pouze otevřeně, jinak řečeno, oním již výše zmíněným transparentním způsobem, zároveň i zakazuje shromažďovat osobní údaje pod záminkou jiného účelu. Uvedený zákaz pak v zásadě koresponduje i s výše připomenutou podmínkou pro vyjádření souhlasu uvedenou v čl. 7 Nařízení.
2. Nařízení neobsahuje zákaz sdružovat osobní údaje získané k rozdílným účelům, jak stanoví § 5 odst. 1 písm. h) OchOsÚ. Toto ustanovení je ovšem nutno chápat jako jisté upřesnění zákazu zpracovávat osobní údaje způsobem, který je neslučitelný s řádně stanoveným účelem zakotveným v čl. 5 odst. 1 písm. b) Nařízení.
3. Nařízení také jistým způsobem redukuje právní tituly uvedené v § 5 odst. 2 až 9 OchOsÚ. Nutno ovšem předeslat, že § 5 odst. 2 písm. a) OchOsÚ, povolující provádět zpracování nezbytné pro dodržení právní povinnosti, v sobě fakticky zahrnuje právní tituly upravené v čl. 6 odst. 1 písm. c), e) Nařízení, kde se zakotvuje oprávnění zpracovávat osobní údaje jednak pro účely splnění právní povinnosti, a dále pro plnění úkolu ve veřejném zájmu nebo pro potřeby výkonu veřejné moci. Nadto je třeba uznat, že § 5 odst. 2 písm. a) OchOsÚ je ustanovením fakticky zastřešujícím právní tituly uvedené v § 5 odst. 2 písm. d), g) OchOsÚ, které povolují zpracovávat osobní údaje pro účely archivnictví dle zvláštního zákona a osobní údaje oprávněně zveřejněné podle zvláštního zákona. Předmětná omezení právních titulů tedy, podle mého názoru, *de facto* žádnou zásadní změnu nepřinášejí. V této souvislosti pak je nutno zmínit i čl. 6 odst. 3 Nařízení, který ohledně právních titulů zakotvených v čl. 6 odst. 1 písm. c), e) Nařízení stanoví základní podmínky pro speciální právní úpravu, a to včetně vnitrostátní, na jejímž základě je možno předmětné právní tituly aplikovat. Tato zvláštní ustanovení by měla mj. specifikovat i vymezení typu zpracovávaných osobních údajů, doby jejich uložení, zpřístupňování apod.

Redukci právních titulů však je třeba spatřovat v absenci právního titulu dle § 5 odst. 2 písm. f) OchOsÚ, povolujícího zpracovat osobní údaje o veřejně činné osobě, a v absenci právního titulu dle § 5 odst. 5 až 9 OchOsÚ, povolujícího zpracovávat osobní údaje pro účely přímého marketingu.⁹

4. Pro zpracování tzv. citlivých osobních údajů čl. 9 odst. 2 Nařízení zakotvuje ve srovnání se směrnicí 95/46 kvantitativně širší škálu právních titulů při zachování těch, které stanoví čl. 8 odst. 2 směrnice 95/46. Další rozšíření týkající se některých specifických zdravotních nebo sociálních služeb a také archivování pro účely výzkumu nebo statistiky je ovšem třeba vnímat spíše jako jisté zpřesnění než jako založení nových právních titulů. Navíc tyto právní tituly ke své aplikaci vyžadují i speciální právní úpravu. Stejně tak čl. 9 odst. 2 písm. g) Nařízení, podobně jako čl. 8 odst. 4 směrnice 95/46, povoluje další zpracování citlivých osobních údajů, vyžadují-li to z důvodů významného veřejného zájmu zvláštní předpisy splňující předepsaná kritéria.
5. Členské státy dle kapitoly IX Nařízení provedou revizi vnitrostátních právních řádů s ohledem na zajištění práva svobody projevu a informací, resp. ohledně zpracování k novinářským, vědeckým a uměleckým účelům.¹⁰ Dále je možno zvláštními ustanoveními zohlednit právo veřejnosti na přístup k úředním dokumentům, zpracování národních identifikačních čísel a zpracování v souvislosti se zaměstnáním nebo archivnictvím ve veřejném zájmu. Touto speciální právní úpravou evidentně dojde v uvedených oblastech k dalšímu upřesnění právních titulů a dalších podmínek pro zpracování osobních údajů, které by mělo zohlednit i dosavadní vývoj legislativy v jednotlivých členských státech.
6. Povinnosti při zabezpečení osobních údajů jsou v čl. 5 odst. 1 písm. f) Nařízení stanoveny formulačně sice poněkud odlišně, nicméně z věcného hlediska jsou v zásadě totožné s čl. 17 odst. 1 směrnice 95/46 a § 13 odst. 1 OchOsÚ, zejména pokud doplnkově přihlídneme k definici porušení zabezpečení osobních údajů uvedené v čl. 4 bodu 12 Nařízení. Rozdílněji však jsou v čl. 32 Nařízení určena související opatření. Nicméně přijetí těchto zde uvedených opatření, jako je pseudonymizace, šifrování, pravidelné testování apod., má spíše doporučující charakter, resp. je na správci nebo zpracovateli, aby na základě vlastní úvahy zajistili potřebnou úroveň zabezpečení. V porovnání se stávajícím § 13 OchOsÚ ale primárně odpadají některé povinnosti, jako je dokumentace technicko-organizačních opatření¹¹ nebo povinnost v případě automatizovaného zpracování logovat přístupy k osobním údajům.¹² Výslovně se však, v zásadě analogicky s § 14 OchOsÚ, ukládá zajistit, aby jakákoli fyzická osoba jednájící z pověření správce nebo zpracovatele respektovala pokyny správce. Zcela nad rámec stávající úpravy ovšem čl. 33 a 34 Nařízení zakotvily obecnou ohlašovací povinnost pro případ porušení zabezpečení osobních údajů, a to jak dozorovému úřadu, tak subjektům údajů. Pro úplnost možno připomenout, že stávající právní řád ČR takovouto povinnost ukládá pouze podnikatelům poskytujícím veřejně dostupné služby elektronických komunikací.¹³

V. Práva subjektů údajů

Také ohledně práv subjektů údajů kapitola III Nařízení přebírá standard směrnice 95/46, nicméně tato ustanovení jsou dále rozšiřována. Především se v čl. 20 Nařízení nově zavádí právo na přenositelnost údajů jinému správci, resp. na jejich předání subjektu údajů, jedná-li se o automatizované zpracování založené souhlasem nebo smlouvou a nejsou-li nepříznivě dotčena práva a svobody jiných osob. Z mého pohledu je velmi důležité, že Nařízení se v souvislosti s právy subjektů údajů výslovně zabývá i problematikou doložení totožnosti osoby, která uplatňuje svá práva, což představovalo praktický problém především pro případ, kdy byly zpracovávány osobní údaje ne plně identifikovaných osob. Dále je zavedena obecná jednoměsíční lhůta pro podání předmětných informací. Tyto se, stejně jako další úkony, poskytují v zásadě bezplatně, ovšem s tím, že v případě podání nedůvodné nebo nepřiměřené žádosti lze uložit přiměřený poplatek, event. žádost odmítnout.

Nařízení pak upravuje v principiální shodě se směrnicí 95/46 právo na informace poskytované v případech, kdy osobní údaje buď jsou, anebo nejsou získány od subjektu údajů, právo subjektu údajů na přístup k osobním údajům, právo na opravu, právo na výmaz (nazývané též jako právo být

zapomenut), právo na námitku,¹⁴ právo na omezení zpracování a právo nebýt předmětem automatizovaného rozhodnutí, které je výslovně spojeno s profilováním. Subjekt údajů také může podat stížnost u dozorového úřadu.

Práva subjektů údajů jsou, jak již bylo naznačeno, ve srovnání se směrnicí 95/46/ES formulována poněkud obširněji, nicméně čl. 23 Nařízení zároveň povoluje zavést prostřednictvím práva EU nebo členského státu jejich určitá omezení.

VI. Předávání osobních údajů do třetích zemí nebo mezinárodním organizacím

Ohledně předávání osobních údajů do třetích zemí nebo mezinárodním organizacím kapitola V Nařízení zachovává základní zásadu stanovenou směrnicí 95/46 a respektovanou i zákonem o ochraně osobních údajů, podle níž takovéto předání nesmí mít vliv na úroveň ochrany osobních údajů. Jinak řečeno, úroveň ochrany fyzických osob zajištěná Nařízením by neměla být z důvodů takového předání oslabena. Nařízení, podobně jako směrnice 95/46, v této oblasti svěřuje významné pravomoci Komisi EU, která by na základě stanovených kritérií měla posoudit a rozhodnout, zda určitá třetí země nebo její teritorium, případně konkrétní odvětví anebo mezinárodní organizace, odpovídající úroveň ochrany osobních údajů poskytují, či nikoli. V kladném případě pak není třeba k přenosu dat žádné další povolení. Totéž platí i pro případy uvedené v čl. 46 odst. 2 Nařízení, tedy např. jsou-li k dispozici závazné a vymahatelné nástroje mezi orgány veřejné moci, resp. veřejnými subjekty, jsou-li aplikovatelná závazná podniková pravidla v souladu s čl. 47 Nařízení, jedná-li se o aplikaci standardních smluvních doložek apod. Žádné povolení, a to na rozdíl od § 27 odst. 4 OchOsÚ, také nevyžaduje uplatnění výjimek pro specifické situace uvedené v čl. 49 Nařízení. Tyto výjimky v zásadě korespondují s čl. 26 směrnice 95/46,¹⁵ oproti stávající úpravě jsou však rozšířeny o případ jednorázového předání týkajícího se omezeného počtu subjektů údajů, pokud to je nezbytné pro účely závažných oprávněných zájmů správce, které převažují nad zájmy subjektů údajů, a jsou poskytnuty vhodné záruky pro ochranu osobních údajů.

Naproti tomu v případech dle čl. 46 odst. 3 Nařízení, zejména jedná-li se o aplikaci nestandardních smluvních doložek, je vyžadováno povolení dozorového úřadu. V případě absence rozhodnutí o odpovídající ochraně pak právo členského státu nebo právo EU může ve veřejném zájmu dále omezit předávání určitých kategorií osobních údajů.

Konstatování, že Nařízení přebírá standard směrnice 95/46 a tento standard dále rozvíjí, je tedy možno vztáhnout i k problematice předávání osobních údajů do třetích zemí nebo mezinárodním organizacím.

VII. Posuzování úrovně ochrany osobních údajů

Směrnice 95/46, stejně jako zákon o ochraně osobních údajů, stanovila obecnou povinnost ohlašovat zpracování osobních údajů dozorovým úřadům, nicméně, jak výslovně konstatuje bod 89 preambule Nařízení, tato povinnost vždy nepřispívala ke zlepšení ochrany osobních údajů. Nařízení tedy, jak bylo již uvedeno výše, na registrační povinnost již rezignuje a namísto toho zavádí jiné postupy a mechanismy. Především (viz čl. 37 až 39 Nařízení) obligatorně zavádí funkci pověřence pro ochranu osobních údajů, a to pro orgány veřejné moci a veřejné subjekty s výjimkou soudců jednajících v rámci svých soudních pravomocí a dále pro zpracování osobních údajů vyžadující kvůli své povaze soustavnější monitorování, zejména jedná-li se o zpracování tzv. citlivých údajů. V ČR, na rozdíl od některých jiných států EU, toto představuje právním řádem dosud nereflektovanou funkci.¹⁶ Pověřenec by měl působit ve smyslu zajištění řádného plnění povinností při zpracování osobních údajů a také by měl spolupracovat s dozorovým úřadem.

Dále se ohledně rizikovějších zpracování osobních údajů nařizuje preventivně provést posouzení vlivu zamýšlených operací na předmětnou úroveň ochrany, případně poté uskutečnit konzultaci s dozorovým úřadem (viz čl. 35 a 36 Nařízení). Ukládá se i podporovat kodexy chování¹⁷ včetně

monitorování již schválených, k čemuž může být dozorovým úřadem akreditován zvláštní subjekt, a také podporovat vydávání osvědčení o ochraně údajů (resp. zavedení odpovídajících známek a pečeti) k tomu akreditovanými subjekty (viz čl. 40 až 43 Nařízení).

VIII. Nezávislý dozorový úřad

Body 117 a 118 preambule Nařízení konstatují, že zřízení nezávislých dozorových úřadů je zásadním prvkem ochrany osobních údajů. Nezávislost ovšem nevylučuje mechanismus kontroly finančních výdajů nebo soudní přezkum. Kapitola VI Nařízení pak klade primární odpovědnost na členský stát, který je povinen takovýto orgán svým právním předpisem ustanovit, a to při splnění podmínek uvedených v této kapitole. Možno říci, že nynější Úřad pro ochranu osobních údajů působící v rámci ČR těmito podmínkám v zásadě vyhovuje.

Z pravomoci dozorových úřadů však jsou vyjmuta zpracování osobních údajů prováděná soudy jednajícími v rámci svých soudních pravomocí. Dále, dle čl. 90 Nařízení, bude možno přijmout zvláštní vnitrostátní pravidla pro výkon příslušných pravomocí dozorového úřadu ve vztahu ke správcům a zpracovatelům, jimž je uložena povinnost mlčenlivosti. Na druhé straně je působnost dozorového úřadu rozšířena ve vztahu k nově zaváděným institutům, jako jsou např. osvědčení o ochraně údajů.

Každý dozorový úřad vykonává pravomoci na území svého členského státu, velká pozornost je ovšem věnována i spolupráci dozorových úřadů zejména v rámci již zmiňovaného mechanismu jednotnosti. Jedná-li se však o zpracování prováděné orgánem veřejné moci anebo soukromým subjektem za účelem plnění právní povinnosti správce, případně za účelem výkonu veřejné moci anebo za účelem naplnění veřejného zájmu, je vždy příslušný dozorový úřad dotčeného členského státu. Ten bude v zásadě příslušný i v případě stížnosti týkající se výlučně provozovny, resp. subjektů údajů v jeho členském státě. Na tomto místě možno doplnit, že pro případ přeshraničního zpracování je třeba určit vedoucí dozorový úřad, který spolupracuje s ostatními dotčenými úřady ve snaze dosáhnout konsenzu. Tato funkce je určena sídlem jediné nebo hlavní provozovny příslušného správce, případně zpracovatele. Za hlavní se považuje ta, která vykonává ústřední správu; event. ve vztahu ke správci provozovna nadaná pravomocí rozhodovat o zpracování osobních údajů a tato rozhodnutí vymáhat, ve vztahu ke zpracovateli provozovna, kde probíhají hlavní činnosti zpracování.

Jednou z pravomocí dozorového úřadu je i ukládání správních pokut, a to v souladu s podmínkami uvedenými v čl. 83 Nařízení. V některých případech by výše pokuty mohla dosáhnout až 20 mil. EUR nebo, jedná-li se o podnik, až do výše 4 % celkového ročního obrátu. Členské státy ovšem mohou zavést i další sankce.

Nařízení obecně povoluje i soudní přezkum rozhodnutí dozorového úřadu včetně práva subjektu údajů na soudní ochranu před nečinností dozorového úřadu. Dále je zachováno právo na soudní ochranu před jednáním správce nebo zpracovatele, včetně záležitostí domáhání se náhrady újmy.

IX. Závěr

Předchozí krátký přehled jednotlivých institutů zakotvených Nařízením a jejich základní analýza, podle mého názoru, jednoznačně dokládají to, co bylo naznačeno již v úvodu. Konkrétněji řečeno, Nařízení v zásadě primárně zachovává principy zavedené směrnicí 95/46, které pro ČR převzal a implementoval zákon o ochraně osobních údajů. Nicméně tyto principy Nařízením určitým způsobem dále rozvíjí. Výraznější změny tak je třeba spatřovat spíše v zavedení nových povinností vesměs dokumentačního anebo institucionálního, případně procedurálního charakteru. Z tohoto prvního pohledu by tedy aplikace Nařízení nemusela z pohledu ČR představovat žádnou radikální změnu a mohla by v zásadě nabýt podobu jistých doplňků k již zavedené praxi.

Z druhé strany ale je nutno vzít v úvahu, že aplikace Nařízení bude ve srovnání se současným stavem v podstatně širší míře mimo působnost orgánů ČR. To i s přihlédnutím k jistým formulačním rozdílům týkajícím se jinak shodných principů, od nichž jsme v rámci tohoto textu vesměs odhlíželi,

by mohlo předznamenávat vývoj, sice postupný, avšak evidentně směřující k výraznějším odlišnostem.

Stejně tak je důležité znovu připomenout, že z dikce některých ustanovení formulovaných Nařízením vyplývá povinnost (viz např. kapitolu VI Nařízení týkající se dozorových úřadů) anebo oprávnění (viz např. čl. 87 Nařízení týkající se zpracování národních identifikačních čísel) členských států přijmout, samozřejmě ve stanovených mezích, vlastní legislativní opatření. V těchto pasážích se tedy Nařízení fakticky dostává na úroveň směrnice. To samozřejmě opět může z věcného hlediska směřovat jak k zachování maximální možné míry nynějšího stavu (včetně ponechání některých ustanovení zákona o ochraně osobních údajů, avšak s nezbytnými doplňky, v platnosti), tak k vydání zcela nových zákonných ustanovení majících za cíl dosáhnout výraznějších změn.

O tom, která z naznačených tendencí převáží, ovšem v tomto okamžiku nelze předjímat žádné racionálnější podložené závěry.

Poznámky pod čarou:

- * Autor je zaměstnancem Úřadu pro ochranu osobních údajů. Tento článek však vyjadřuje pouze jeho osobní stanoviska.
- 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2016/679 ze dne 27. 4. 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES. Úřední věstník EU L 119 ze dne 4. 5. 2016.
- 2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. 10. 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a v souvislosti s volným pohybem těchto údajů.
- 3 Např. zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů.
- 4 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/680 ze dne 27. 4. 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV.
- 5 Tento pojem v sobě zahrnuje i definici subjektu údajů jako fyzické osoby. Z bodu 27 preambule Nařízení ovšem, a to nad stávající rámec, výslovně vyplývá, že nezahrnuje zesnulé osoby, nicméně toto nebrání případnému přijetí příslušných vnitrostátních pravidel.
- 6 Považuji za vhodné uvést, že podle bodu 51 preambule Nařízení se fotografie, v souladu s dosavadní praxí, považuje za biometrický, tedy citlivý údaj pouze v případě, kdy je zpracovávána prostřednictvím technologie umožňující jedinečnou identifikaci nebo autentizaci fyzické osoby.
- 7 A to přesto, že Nařízení zakotvuje právo subjektu údajů na výmaz osobních údajů.
- 8 Toto je vyžadováno až do dosažení věku 16 let dítěte, pokud vnitrostátní právo nestanoví nižší věk, ne však nižší než 13 let.
- 9 Tato ustanovení byla však v praxi aplikačně překryta zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, upravujícím šíření obchodních sdělení.
- 10 Takto by evidentně bylo možno kompenzovat již zmíněnou absenci právního titulu dle § 5 odst. 2 písm. f) OchOsÚ.
- 11 Nicméně tato povinnost je částečně obsažena v čl. 30 odst. 1 písm. g), odst. 2 písm. d) Nařízení jako součást záznamů o činnostech zpracování.
- 12 Tuto povinnost však zachovává směrnice 2016/680.
- 13 Viz § 88 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích.
- 14 Z čl. 21 odst. 3 Nařízení vyplývá povinnost vyhovět námitce proti zpracování pro účely přímého marketingu, což ovšem je *de facto* jistý doplněk práva subjektu údajů na odvolání souhlasu, případně právního titulu dle čl. 6 odst. 1 písm. b) Nařízení, povolujícího zpracování pro případ plnění nebo uzavření smlouvy. Aplikace dalších právních titulů pro předmětné účely totiž, podle mého názoru, reálně nepřipadá v úvahu.
- 15 Jedná se např. o přenos dat na základě souhlasu subjektu údajů, přenos dat ve veřejném zájmu uznaném právem členského státu nebo EU apod.
- 16 Výkon předmětné funkce však sám o sobě není v žádném rozporu se zákonem o ochraně osobních údajů a v některých českých institucích již takováto osoba působí.
- 17 Podporu vypracování pravidel chování ukládal již čl. 27 směrnice 95/46, nicméně toto ustanovení nevyžadovalo speciální legislativní transpozici a zákon o ochraně osobních údajů jej proto výslovně nijak nerefletoval.